

Dreigementen van voorstanders resulteren in 'nee'

De afgelopen dagen en weken is er als nooit eerder gediscussieerd over Europa. In de kranten, op televisie, op het werk en op familiefestjes, overal debatteerden voor- en tegenstanders van de Europese Grondwet. Het referendum van aanstaande woensdag heeft daarmee in ieder geval één positief resultaat opgeleverd: een levendig politiek debat over een onderwerp dat ertoe doet. Als democraat en warm voorstander van referenda ben ik daar blij mee.

Maar voor het overige is de aanloop naar dit eerste landelijke referendum naar mijn mening teleurstellend verlopen en wel om twee redenen. In de eerste plaats is het jammer dat het eerste landelijke referendum dat in Nederland wordt gehouden uitgerekend over de Europese Grondwet moet gaan. Een grondwettelijk verdrag is immers een buitengewoon ingewikkeld onderwerp en in de discussie spelen zoveel argumenten mee, dat dit moeilijk tot een eenvoudig 'ja' of 'nee' te herleiden is. Zo heb ik er zelf bijvoorbeeld moeite mee dat ik zowel moet stemmen over maatregelen die Europa democratischer en transparanter maken (ben ik voor), maar met dezelfde stem moet zeggen of ik het eens ben met de manier waarop de (deels nieuwe) bevoegdheden in Europa geregeld zijn (daar ben ik tegen).

Maar er is een belangrijkere reden waarom ik de hele discussie over de Grondwet teleurstellend vindt. En dat is met name te wijten aan de voorstanders van de Grondwet. De voorstanders hebben de tegenstanders de afgelopen weken verweten een 'campagne van angst' te voeren. Tegenstanders zouden inspelen op onderbuikgevoelens en gebruik maken van valse argumenten zoals de euro en de toetreding van Turkije. Op zich vind ik het al discutabel om als voorstander de argumenten van de tegenstander te kwalificeren als vals en onheus, ik zou liever zien dat tegenargumenten naar voren worden gebracht om het standpunt van de tegenstanders te weerleggen. Maar tot mijn grote teleurstelling gebeurde dat in de meeste gevallen niet.

In plaats daarvan hebben de voorstanders van de Europese Grondwet hun toevlucht gezocht in dreigementen. En dat terwijl er een gouden kans lag: veel Nederlanders twijfelden lange tijd (en sommigen nog steeds) of zij voor of tegen zullen stemmen. Een groot deel van die mensen had door de voorstanders overtuigd kunnen worden als zij inhoudelijke argumenten hadden gebruikt. Maar in plaats daarvan kozen zij voor loze kreten zoals 'Europa wordt slagvaardiger', 'Europa wordt democratischer', 'Europa wordt socialer'. Steeds verwachtte ik dat er op zo'n kreet iets van een onderbouwing zou volgen, maar helaas, veelal bleef het bij deze holle retoriek.

In Buitenhof zag ik afgelopen zondag Flip de Kam, een vooraanstaand econoom, die precies wist uit te leggen wat de Europese Unie onder de nieuwe Grondwet te zeggen krijgt over ons sociale zekerheidsbeleid. Premier Balkenende ontkende ten stelligste dat Europa daar ook maar iets over te zeggen zou krijgen, maar het was overduidelijk dat hij zijn stelling niet kon onderbouwen en nam snel zijn toevlucht tot een ander voorbeeld waarvan hij wél wist hoe het zat. Kiezers moeten er gek van geworden zijn. Tegenstanders die betogen dat Nederland zijn greep verliest op het drugsbeleid, voorstanders die zeggen dat dat niet waar is. Wat moet je als leek als de deskundigen het er onderling niet over eens zijn? Ik voorspel overigens dat er met de nieuwe besluitvormingsprocedures binnen de kortste keren een coalitie van landen is die het drugsbeleid aanmerkt als 'grensoverschrijdende criminaliteit' en dan heb je als Nederland het nakijken, want daarover gaat Europa.

Nog zo'n mooi argument: als het dreigt mis te gaan, kan Nederland altijd nog een 'gele kaart' trekken. Hallo? Als je hoort dat er zoiets is verzonnen als een 'gele kaartprocedure', dan moeten toch meteen alle alarmbellen gaan rinkelen? En waarom zou de toetreding van Turkije een vals argument zijn als je met deze Grondwet nieuwe spelregels over de besluitvorming vastlegt, zonder eerst een fundamenteel debat te hebben gevoerd over welke bevoegdheden we nationaal willen regelen en wat op Europees niveau geregeld kan worden? Als je over dat laatste geen duidelijkheid schept (en voor de meeste Nederlanders is die duidelijkheid er niet), dan begrijp ik best dat mensen zeggen: straks is Turkije met 80 miljoen inwoners het grootste land van Europa, *no way* dat ik Europa meer macht wil geven.

Nog los van de vraag of ik voor of tegen de Europese Grondwet ben, ben ik teleurgesteld in al diegenen, inclusief mijn eigen partij, die er niet in zijn geslaagd de kiezers helder en beargumenteerd uit te leggen wat er verandert met deze Grondwet en waarom dat beter is. Bij gebrek aan onderbouwing hebben de voorstanders hun toevlucht gezocht tot dreigementen. Wat is er de afgelopen dagen een hoop 'hel en verdoemenis' over mij en alle andere kiezers uitgestort! Nederland komt buitenspel te staan. Nederland wordt de risée van Europa. Nederland raakt zijn leidende positie in Europa kwijt. Een 'nee' schaadt de economie. Een 'nee' schaadt de toekomst van uw kinderen. Kortom: als u 'nee' zegt, kunnen we het als Nederland wel vergeten en dat is dan úw schuld! Van

Barosso tot Juncker en van Fischer tot Dehaene, alle kopstukken in Nederland en Europa werden van stal gehaald om de Nederlandse kiezers te intimideren.

Massaal speelden de politici van het 'ja'-kamp in op de schuldgevoelens van de kiezers. Een enkeling haalde het in zijn hoofd om de Tweede Wereldoorlog erbij te halen. Had Europa er niet voor gezorgd dat we hier in vrede en vrijheid leven? Wederom was het de bedoeling kiezers te laten beven van angst. Het beeld van een allesverwoestende oorlog moest hen overhalen om toch vooral voor te stemmen. Misselijkmakend. Even voor de duidelijkheid: ik waardeer het enorm dat we in Europa al decennia lang geen oorlog meer hebben gekend, maar dat is wel gebeurd zónder die Grondwet, dus de Tweede Wereldoorlog ís helemaal geen argument!

Na het referendum in Frankrijk kwam daar nog een stuitend voorbeeld van een slecht argument bij. Premier Balkenende reageerde zondagavond op het Franse 'nee' door te zeggen: Nederland moet nu vooral 'ja' zeggen want dan kunnen we de Fransen een lesje leren. Ik viel van mijn stoel! De Fransen een lesje leren? Waarom? Hoe haalt die man het in zijn hoofd! Een Nederlandse minister-president die zich op die manier uitlaat, diskwalificeert zichzelf en is naar mijn mening volstrekt ongeschikt voor zijn functie.

Beste voorstanders van de Europese Grondwet: waarom hebben jullie niet méér geprobeerd om de tegenstanders met argumenten te overtuigen in plaats van met loze kreten en dreigementen? Het dreigen met de negatieve gevolgen van een 'nee' vind ik de slechtste manier om tegenstanders te overtuigen. Daarmee win je geen vertrouwen! Mijn idee is: als je je toevlucht neemt tot intimidatie, heb je blijkbaar geen argumenten. De voorstanders zijn veel te laat begonnen om het belang van de Europese Grondwet uit te leggen en toen ze daar eenmaal achter kwamen zijn ze als de spreekwoordelijke kat in het nauw rare sprongen gaan maken. Mijn conclusie na deze voor Nederland unieke campagne is dat het juist de voorstanders zijn die de afgelopen weken een 'campagne van angst' hebben gevoerd. Als de meerderheid van de Nederlanders aanstaande woensdag 'nee' stemt, tonen zij niet alleen hun fundamentele onvrede over Europa, maar laten zij tevens zien dat zij zich geen angst hebben laten aanpraten.

Menno van der Land
politicoloog